

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predaj 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vrača. — Neprankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značajo vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstva in pomoči brezposelnim, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 51 • Maribor, sobota, dne 4. maja 1940 • Leto XV

Napetost na Sredozemskem morju

Del angleških vojnih ladij je odplul iz Severnega v Sredozemsko morje

V četrtek, dne 2. maja je govoril angleški ministrski predsednik Chamberlain v parlamentu.

Najvažnejši del njegove izjave je oni del, ki se nanaša na Sredozemsko morje in Italijo, dasi Italije same v svojem govoru ni niti omenil. Rekel je:

»Med tem ko naša mornarica z izgubami, ki jih je utrpela pri akciji na Norveškem ni bila prizadeta, so bile nemške izgube tako velike, da je bilo dejansko spremenjeno celotno ravnotežje pomorskih sil. To nam je dovolilo važno novo razporeditev zavezniškega vojnega brodovja v Sredozemskem morju. Ta razporeditev je bila doslej ovirana zavoljo operacij na severu. Trenutno je brodovje angleških in francoskih oklopnih kakor tudi pomožnih ladij že v vzhodnem Sredozemskem morju na poti v Aleksandrijo (vojno pristanišče v Egiptu, pred Suezom).

»Ne bomo se preveč angažirali na Norveškem, kar bi nevarno oslabilo naš položaj na drugih frontah. Nemčija ima centralni položaj in lahko izvede vedno bliskovit napad na Holandsko ali Belgijo ali na obe naenkrat. Prav tako pa je tudi mogoče, da udari na katero svojih sosed na jugovzhodu Evrope. Tudi je možno, da bi take operacije tvorile samo pripravo za velik napad na zapadni fronti ali celo za bliskovit napad na Anglijo samo. Nesmiselno bi bilo zato, da bi spremenili strategijo, ki edina lahko služi zmagi nad Nemčijo. Ne bomo tako razpršili svojih sil, da bi izgubili svobodo akcije v nujnih primerih, ki lahko vsak trenutek nastopijo. Izkoristili bomo povsod vsako priliko, da škodujemo sovražniku, kakor se je zgodilo to na Norveškem. Ne moremo pa dovoliti, da bi opustili ono strategijo, ki edina lahko dobi vojno.«

Anglija si prizadeva odvrniti Italijo od posega v vojno

Razgovori angleškega poslanika z italijanskim ministrom grofom Cíanom.

Kljub poslabšanju odnosov med Francijo in Italijo na eni in Francijo ter Anglijo na drugi strani se trudita tako Anglija, kot tudi Francija, da bi preprečili prelom z Italijo in vstop Italije v vojno na strani Nemčije.

Anglija ima z Italijo sklenjen takozvani žentlementski dogovor glede Sredozemskega morja, ki je bil podpisan 12. Veliki noči 1938. V dogovoru sta se obe velesili obvezali, da ne bosta spreminjali sedanega stanja na Sredozemskem morju. Toda že lansko leto, o Veliki noči, je bil ta dogovor podvržen težki preizkušnji, ko je Italija zasedla Albanijo. Se težja preizkušnja za vrednost tega dogovora pa je izbruh vojne, ki je tedaj, ko se je dogovor sklepal, ni predvidevala niti ena, niti druga podpisnica. Saj je bil dogovor mišljen kot sredstvo za uravnoteženje mednarodnega položaja in kot prispevek k pomirjenju Evrope.

Izbruh vojne je položaj temeljito spremenil. Kdor zasleduje pisanje italijanskih listov, more čitati vsak dan kakšno izjavo o tem, da Italija v tej vojni, v kateri se na novo oblikuje svet, ne more ostati nevtralna in da bi nevtrálnost pomenila zanemarjanje življenjskih interesov italijanskega imperija. Italijanski imperij ni varen in tudi ne dovolj prostran, dokler mu ne pripade vsa afriška obala in tudi severna obala Sredozemskega morja, da ne govorimo o izhodiščih kot sta Suezski prekop in Gibraltarska ožina. Tako pišejo več ali manj odločno najvplivnejši italijanski listi, za katere se ve, da so neposredni organi vlade.

Nasprotno pa pišejo angleški in fran-

coski listi, da so take zahteve neostvarljive. Francoski ministrski predsednik je izjavil, da je Francija pripravljena pogajati se o gotovih italijanskih zahtevah, toda v Rimu so na te ponudbe odgovorili, da sedaj ni čas za pogajanja. Tako je izjavil zunanji minister grof Ciano francoskemu poslaniku Poincetu in obenem je njegova izjava izšla v listih. Anglija, ki smatra, da je v nekoliko boljših odnosih z italijanskim režimom, je te dni ponovno pooblastila svojega poslanika v Rimu, da razgovarja z zunanjim ministrom grofom Cíanom. Istočasno pa je podvzela gotove varnostne ukrepe na Sredozemskem morju. — Kot sosedo Italije nas ta razvoj seveda močno zanima in zato ga tudi spremljamo z največjo pozornostjo.

Zedinjene države in Italija

Ameriški poslanik v Rimu pri Mussoliniju.

Zaostrenje odnosov med Italijo in Anglijo ter Francijo, ki je nastopilo odkar sta se sestala Hitler in Mussolini na Brennerju, kot je to razvidno iz pisa-

nja italijanskega tiska in izjav vidnejših funkcionarjev fašistične stranke, je povzročilo, da so tako v Franciji, kot tudi v Angliji pričeli računati z možnostjo vojne z Italijo, ki bi v tem primeru nastopila kot zaveznica Nemčije.

Razplet dogodkov v Sredozemskem morju, v zvezi z italijanskim zadržanjem napram Angliji in Franciji, ni ostal brez odmeva v Zedinjenih državah Severne Amerike.

Ko je bil pred kratkim v Evropi na obisku Rooseveltov odposlanec, državni podtajnik Sumner Welles, se je dvakrat zgledal pri Mussoliniju, prvič pri svojem prihodu in drugič pri svojem odhodu iz Evrope. Očividno pa se je od tega časa italijanska politika precej spremenila, da je vlada Zedinjenih držav smatrala za potrebno, naročiti svojemu poslaniku Philipsu v Rimu, da gre k Mussoliniju in se informira o namenih Italije v bližnji bodočnosti. Razgovor med poslanikom Phillipsom in Mussolinijem se je vršil dne 1. maja. O poteku razgovora seveda ni izšlo nobeno uradno poročilo. Toda okoliščine, ki so vedle od tega obiska, dajo naslutiti, kaj je bilo predmet razgovora. Da se je pri tem obisku šlo za važen razgovor, sledi iz tega, da je poslanik obiskal Mussolinija, ker sicer sprejema diplomate zunanji minister grof Ciano.

Volitve v podeželskih občinah

V kratkem, čim bo mogoče.

Ministrski predsednik Cvetković je bil dne 30. aprila v Zagrebu na obisku zagrebškega veleposelnika. Pri tej priliki je izjavil častnikarjem, da namerava vlada izvesti volitve v podeželskih občinah v kratkem, čim bo mogoče. Kajti današnje občinske uprave so bile že preveč dolgo na oblasti, pa jih je treba zamenjati.

Volitev v mestne občine pa ne bo, ker je treba poprej spremeniti zakon in pa, ker se v mestih preveč križajo interesi občinske in splošne politike.

Ali bodo volitve v podeželske občine javne ali tajne, ministrski predsednik ni povedal.

Anglija preusmerila plovbo svoje trgovske mornarice v Sredozemskem morju

Angleška vlada je objavila gotove ukrepe v svrhu zaštite varnosti in angleških interesov na Sredozemskem morju. Predvsem je trgovska mornarica dobila nalog, da plove v drugih pravicah, kakor pa je plovila doslej. Obenem pa angleška vlada izraža svoje upanje, da bodo ti ukrepi samo začasni in da ne bo prišlo do poslabšanja položaja na Sredozemskem morju.

Peterozveza balkanskih držav

Akcija Turčije za mir v jugovzhodu Evrope.

Turčija je sklenila, kakor znano, obrambno zvezo z Anglijo. Varnost jugovzhodne Evrope in prednje Azije pa želi še povečati s posredovanjem azijskih in balkanskih držav. Predvsem naj bi sklenile obrambno zvezo Turčija, Perzija, Irak in Afganistan. Tej zvezi bi se pa še pridružila zveza balkanskih držav, ki bi ji pripadale Turčija, Grčija, Romunija, Jugoslavija in Madžarska. — Taka zveza držav, ki se vsaka zase ne morejo braniti, bi štela 80 milijonov prebivalcev.

O tej inicijativi mnogo pišejo angleški in francoski listi, ki zagotavljajo pobudi Turčije svojo podporo tudi v primeru potrebe. Listi razpravljajo tudi o problemih ob Sredozemskem morju z ozirom na mednarodni položaj.

Fronta na Norveškem severno od Trondhjema

Izjava Chamberlaina v parlamentu.

Na seji parlamenta, dne 2. maja je govoril Chamberlain o razvoju dogodkov in vojne na Norveškem.

Opisal je predzgodovino dogodkov in poudaril, da je Anglija v resnici storila nekaj ukrepov v svrhu zavarovanja norveške obale, ko sta Anglija in Francija ponudili Finski svojo pomoč in bi se bile njune čete morale izkrcati na Norveškem. Ko pa je ta akcija vsled nasprotovanja Norveške in Švedske propadla, so bile ladje in čete določene za prevoz dirigirane drugam.

Pred enim mesecem so bili zbrani ponovno manjši oddelki vojske in ladij z nalogo, da lahko v kratkem roku v primeru nemškega napada na južno Norveško zasedejo gotove postojanke na Norveškem. Znano je bilo, da so bile nemške transportne ladje, kakor tudi čete že več mesecev pripravljene v raznih baltičkih lukah. Ni se pa vedelo, kje bo Nemčija udarila. Pa tudi, ako bi bila Anglija vedela za njen namen, ne bi bila mogla preprečiti nemškega napada na Dansko in Norveško brez sodelovanja teh dveh držav. Ti dve državi pa sta se zanašali na svojo nevtrálnost. Čudna igra usode pa je hotela, da je bil prav 8. april, ki ga je Anglija izbrala za položitev min ob norveških obalah, izbran tudi od Nemcev za napad na Dansko in Norveško.

Angleško vrhovno vojno poveljstvo se je odločilo, da poskusi z zavzetjem

Trondhjema od juga. Lahke edince angleške vojske so bile izkrcane severno in južno od Trondhjema, da pripravijo vse potrebno za izkrcanje večjih kontingentov. V Namsosu so se angleške čete izkrcale 14. aprila, južno od Trondhjema pa 17. aprila. Ker pa je postalo očitno, da zaradi lokalne nemške letalske premoči ne bomo mogli izkrcati južno od Trondhjema topništva in tankov, je bila opuščena misel, da se zavzame Trondhjem z juga. Angleške čete so se v Andalsnesu zopet vkrcale in brez izgub bile poslone drugam. Kljub temu je premoč na Norveškem trenutno na zavezniški strani. Nemcem se ni posrečilo tak sprehod kot na Danskem. — Norveška ni bila zavzeta in dovoz železne rude preko Narvika je ustavljen.

Doslej je Nemčija izgubila v norveški kampanji: 2 oklopnici, ki sta bili poškodovani, potopljene pa so bile 3 do 4 križarke, 11 rušilcev, 5 podmornic in 30 transportnih ladij. 10 nadaljnjih nemških ladij je bilo torpediranih in se verjetno istotako potopile. Veliko tisoč nemških vojakov je našlo smrt. V istem času so bile angleške izgube te-le: 4 rušilci, 3 podmornice, 1 spremljevalna ladja, 5 ribičskih ladij. Pet drugih vojnih ladij pa je bilo poškodovanih po letalskih bombah in ena tovarna ladja torpedirana.

O vojnih operacijah pa bo poročal Chamberlain dne 7. maja.

Boji na Norveškem

Umik angleških čet južno od Trondhjema.

Ker so Angleži opustili namero, da bi se izkrcavali v Andalsnesu južno od Trondhjema, so odpoklicali svoje predčete pri Dombasu. Norvežani so se tod umaknili deloma z Angleži proti Andalsnesu, deloma pa ob železniški progi iz Dombasa proti severu do Störena. — Progo Dombas—Stören, ki vodi na vzhodni strani Trondhjema, so napadli Nemci iz Doline Osterdal, po cesti, ki pelje iz Tynseta proti Trondhjemu.

Od Störena proti jugu v dolini Osterdal so Norvežani potisnili Nemce iz Rörösa do Tynseta in s tem prišli v posest ceste, ki vodi proti zapadu do železniške proge Dombas—Stören.

Severno od Trondhjema drže angleške čete položaje pri Steinkjeru.

V koliko bodo Norvežani morda prisiljeni povleči svoje čete iz doline Osterdal preko Störena na sever, zavisi od nemškega pritiska iz Trondhjema proti zapadu in z juga po dolini Osterdal. Vse kaže, da bo fronta potekala severno od Trondhjema.

Nemško poročilo nadalje naveda, da so se nemške čete, ki so prodirale iz Osla proti Bergenu, združile s četami, ki so bile izkrcane v Bergenu, pri kraju Voss ob železniški progi.

Ogromna proslava 1. maja v Stockholmu

Prigledila jo je, kakor vsako leto, socialno demokratična stranka, udeležila se jo je pa tudi kraljeva družina in ostale stranke.

V Stockholmu se je vršila proslava 1. maja, ki jo je, kakor doslej vsako leto, tudi letos priredila socialno demokratična stranka. Toda po udeležbi tako ogromne majske proslave, kot je bila letošnja, v Stockholmu še ni bilo. — Razne okoliščine pa so dale tej proslavi še svoj poseben pomen. Vršila se je v znamenju gesel mednarodnega demokratičnega socializma, obenem pa je bila demonstracija vsega švedskega naroda, ki si želi miru, istočasno pa izraža svojo odločno voljo braniti svojo svobodo in nedotakljivost svojega državnega ozemlja.

Proslave se je udeležila kraljeva družina in tudi pristaši vseh ostalih strank.

Na proslavi je govoril predsednik vlade in prvak socialno demokratične stranke Peer Albin Hansson, ki je v svojem govoru dal duška ne samo zahtevam švedske socialne demokracije, ampak tudi hotenju vseh Švedov v trenutku nevarnosti, ki grozi na mejah države.

Prvomajska proslava je pokazala, da je švedsko delavstvo po svoji večini v taboru demokracije in da se socialno demokratična stranka zaveda svoje velike odgovornosti, ki jo nosi kot večinska stranka v vladini koaliciji v času velikih mednarodnih pretreslajev. —

Ugled švedske socialne demokracije je v teh časih ogromno pridobil. Švedsko ljudstvo pozna krivce, ki so ogrozili nadaljnji miren razvoj države in povzročili, da mora vlada, ki je odgovorna za varnost države, zahtevati od ljudstva vedno nove žrtve za obrambo. Zaveda se pa tudi, da je svobodo in demokracijo treba čuvati in braniti. »Na švedskem«, tako je rekel ministrski predsednik Hansson, »ne bo noben Quisling (norveški polkovnik, ki je sestavil povodur Nemcev. Nemcem prijazno vlado v Oslu - op. ured.) mogel odpreti vrat tujim osvajalcem!«

Obrambni ukrepi švedske vlade

Kako presoja položaj na švedskem.

Švedska vlada je izdala ostre odredbe proti tujcem. Z otoka Gotland so se morali izseliti vsi tuji državljani. Na obalah okrog Stockholma ne sme bivati noben tujec, razen Fincev in Estoncev.

Švedska je pripravljena za vse slučaje. Njena mornarica je dorasla mornarici vsake države v Baltičkem morju, kakor povdarjajo švedski listi.

Švedska ima tudi orožje najbolj kvalitete, ki so ga, vsaj do izbruha vojne, kupovale vse evropske države.

Praznovanje 1. maja

Prigledila jo je, kakor vsako leto, socialno demokratična stranka, udeležila se jo je pa tudi kraljeva družina in ostale stranke.

Prigledila jo je, kakor vsako leto, socialno demokratična stranka, udeležila se jo je pa tudi kraljeva družina in ostale stranke.

Prigledila jo je, kakor vsako leto, socialno demokratična stranka, udeležila se jo je pa tudi kraljeva družina in ostale stranke.

Nevtralnost in obramba

Čudimo se, da se bolj in bolj poudarja, da je nevarnost mogoča tudi za nevtralce v sedanji vojni. Odtod tudi izhaja, da se vsak dan bolj poudarja potreba priprave za obrambo tudi v nevtralnih državah. Pojav je povsem naraven, ker, kdor se ne bi branil ali ne bi hotel braniti svoje neodvisnosti in svobodo, danes skoraj ne zasluži, da jo ima. To je zahteva dobe.

Stroga pripravljenost v Bukarešti

Vsa javna poslopja so vojaško zastražena. Na ozemlju petrolejskih vrelcev ne sme biti nobenega tujca.

Iz Češke

Zadnjič smo poročali, da so češki ustvarili v Pragi spomenik francoskega pisatelja Arnošta Denisa. — »Lidove Noviny« poročajo, da so v noči od petka na soboto odpeljali iz Pardubic spomenik prvega prezidenta bivše Českoslovaške republike T. G. Masaryka in ga bodo v Pragi prelili.

Pobiranje starega papirja in knjig. Z odlokom dne 16. aprila t. l. je vlada odredila, da se mora od 1. do 15. majnika t. l. izvesti akcija nabiranja starega papirja. Zasebniki kot podjetja morajo oddati ves star papir, časopisni, ovojni, odpadke, papirnatne vrečice, makulature, stare nepotrebne ali prečitane knjige, akte, lepenko, kratkomalo vse, kar je napravljeno iz papirja. Razglas poudarja, da je stari papir zelo važen za papirno industrijo in ima vsled tega velik gospodarski pomen tudi za zmagu Nemčije.

Češi so ostali muzikanti. Praški listi prinašajo sliko najmlajšega češkega dirigenta Zdenka Tomaša, ki je šele 25 let star, pa je bil že izbran za dirigenta enega najstarejših moških zborov v Pragi »Kriškovsky«. Tomaš je doma iz mesta Jičina in je sin prvega kapelnika opere v Brnu. Dopržil je šolanje na praškem konservatoriju.

Objavlja opozoritev Češko-Moravske zveze za mleko, maslo in jajca, da je bila na novo urejena uporaba kozjega mleka. Lastniki koz in člani njihovih rodbin nimajo pravice do mlečne karte, izvzemši če dokažejo, da jim koze ne dajejo dovolj mleka.

Kupujte samo pri naših oglaševalcih!

Zane Grey:

101

Mož iz gozda

»Nedvomno sem se zmotila«, je začela Bo znova. »Kmalu zatem zaslšim za seboj peketanje kopit. Ozrla sem se in videla velikega rjavca, ki je dirjal za menoj. Oh, kako je ta pošastnež tekkel! Kar kadilo se je za njim med cedrami... Mislila sem, da bom zblaznela od strahu. Pa sem vzpodbodla svojega mustanga in začela po njem biti. In začela se je dirkal Neravna tla, — cedrova gošča, — razkopane rečne struge in jame! Morala sem konja poganjati, — se v sedlu držati, — in pot iskati. Oohh —! Bilo je nepopisno! Tekmovalna dirka za svojo zabavo, — to je stvar zase; kaj drugega pa je, dirkati za svoje življenje! Srce se mi je povzpelo do grla in me je skoraj zadušilo. Za nič na svetu ne bi bila mogla kričati. Bila sem hladna ko led — včasih se mi je zavrtelo v glavi, — potem sem zopet bila kakor slepa, — želodec se mi je obračal — in sapa mi je pohajala. Ampak to divje ugodje, ki me je prešinjalo!... Vzdržala sem in sem več milij ohranila svoj prehit, precej daleč pred svojim preganjalcem — vse do roba cedrovega gozdiča. Tu se je veliki rjavec spet opomogel; vedno bolj blizu sem slišala njegovo topotanje — oddaljen je bil le še kakih sto metrov — čisto razločno so se slišali udarci njegovih kopit. In tedaj sem padla. Oh, moj mustang se je spodtaknil, — vrgel me je naprej preko svoje glave. Nisem padla preveč trdo, a podrsnila sem precej daleč po tleh — zato sem tako opraskana. Vem, da imam koleno čisto odrgnjeno... Ko sem se spet postavila na noge, je prilomastil oni veliki konj in me obsul z zemljo in

peskom izpod kopit — in jezdec je skočil iz sedla... No, kaj menite, kdo je bil?»

Helen je vedela a ni hotela reči. Carmichael je tudi čisto gotovo vedel, vendar je molčal. Roy se je smehljal kakor da bi se mu ta povest ne zdela bog zna kako vznemirljiva.

»Ho, ko ste spet tukaj, celi in zdravi, nam je precej vseeno, kdo je bil tisti pes«, je rekel.

»Riggs! Harve Riggs!«, je siknila Bo. »Brž ko sem ga spoznala, je bil moj strah kakor bi ga bil veter odpihal. Jeza me je žgala ko ogenj. Ne vem več, kaj sem mu vse rekla, a bile so precej gorke besede, — in vsule so se nanj kakor ploha, — to mi lahko verjamete.

»Pa znate dobro jahati!«, je rekel.

Vprašala sem ga, kako si je upal me preganjati, pa mi je odgovoril, da ima važno sporočilo za Nell. In to sporočilo se glasi: »Povejte svoji sestri, da jo hoče Beasley pregnati in si farmo prisvojiti. Če me hoče vzeti za moža, bom to stvar preprečil. Če pa se ne mara z menoj poročiti, bom pomagal Beasleyu. Potem mi je velel, naj hitim domov in naj o tem nikomur drugemu ne omenim niti besedice kakor Nelli. Well, in tako sem zdaj tu in zdi se, da se mi je zelo mudilo, izdati to skrivnost.«

Z očmi je šla od Helene k Royu in od Roya k Las Vegasu. Njen smehlaj je veljal slednjemu in vsakomur, ki bi ga njena povest ne bila tako vzburkala, bi ta smehljal lahko povedal več ko knjige.

»Ho, naj me hudič vzame!«, je živahno vzkliknil Roy.

Helen se je zasmejala.

»Pa res, kar se v možganih tega človeka kuha, gre preko mojega pojmovanja... Njega poročiti, da

Doma in po svetu

»Hrvati se bodo borili kot levi«, je izjavil dr. Krnjević, viden prvak HSS, na shodu v Dubrovniku, »če pride kdo, ki bi nam skušal kaj vzeti ter napasti našo zemljo.«

Bosna in Hercegovina postaneta samostojna banovina. Minister dr. Kulenović je v Tuzli izjavil časnikarjem: »Trdno sem prepričan, da skoro dobimo samoupravno Bosno in Hercegovino. Najslabše so storili tisti, ki so zoper avtonomijo Bosne in Hercegovine, kar bodo občutili takrat, ko jo bomo dobili.«

25 let od ustanovitve Jugoslovenskega odbora v Londonu je preteklo dne 1. maja. Predsednik tega odbora je bil dr. Trumbić. Odbor je pripravljal zedinjenje Slovencev, Hrvatov in Srbov. Vojna sreča je bila tedaj na strani Avstrije in Nemčije. Vse pokrajine, ki predstavljajo današnjo Jugoslavijo, so bile skoro docela v oblasti centralnih sil. To pa ni omajalo prepričanje članov tega odbora, da bo konec vojne prinesel uresničenje ideje o ustanovitvi nove države južnih Slovanov, Jugoslavije.

Zamera. Član Jugoslovenskega odbora v Londonu, dr. Niko Zupanić, je napisal te dni članek v »Politiki«, v katerem je ocenil majske deklaracije iz l. 1917. tako-le: »... ti isti (liberalni mladini in klerikalci) so skupaj podpisali tisto famozno majske deklaracije, ki je bila naperjena zoper vojne cilje kraljevine Srbije in zoper program Jugoslovenskega odbora v Londonu.« — »Slovenec« je radi tega zelo hud na Zupanića in pravi, da je s tem oblatil slovenski narod.

Beograjski socialistični praznik. Kraljeva organizacija socialistične stranke v Beogradu bo priredila slavnost v nedeljo, dne 19. majnika. Na dnevnem redu bodo referati o političnem, socialnem in gospodarskem položaju. V ostalem bodo sodelovale socialistične kulturne skupine pri prireditvi.

V stavbinski stroki ni prišlo do sporazuma med delodajalci in delavci. Pri pogajanjih, katerih se je udeležila tudi Zveza stavbinskih delavcev Jugoslavije (SGRJ) in vse ostale organizacije stavbincev ter Delavska zbornica, ki je vodila pogajanja, so gradbeni podjetniki ponudili zvišanje revnih mezd za 50 par, toda samo delavcem zaposlenim na privatnih zgradbah, dočim bi ne dobili stavbinci zaposleni pri delih, ki jih vrše stavbna podjetja za državo in banovino ničesar, ker država in banovina ne pristane na povišanje podjetniških proračunov. Delavci zaposleni pri takih delih bi mogli računati na povišanje šele okrog 1. septembra t. l. Kaj bodo ukrenile organizacije še ni znano. — Najbrž bo inspekcija dela poskušala še enkrat posredovati.

Škofovska konferenca je torej vendarle obsodila Jugoslovensko strokovno zvezo in njene prvake. Poročali smo že, da je bivši župnik g. Križman izjavil, da je konferenca duhovnikov ljubljanske škofije obsodila Jugoslovensko strokovno zvezo ozir. njeno delovanje ter pisanje njenih voditeljev kot neskladno s krščanskimi načeli. Radi tega je zavladalo v JSZ silno razburjenje. Njeni voditelji so izjavili v »Delavski pravici«, da kaj takega ne verujejo in zlasti

tudi ne, da bi se bil škof priključil temu mnenju, ko pa so vendar nedavno tega imeli s škofom intimen razovor, ne da bi bil škof pri tej priliki grajal delovanje JSZ. Istočasno so voditelji JSZ pisali škofu odprto pismo, s pozivom, da se izjavi in dementira župnika Križmana. — Bili so tako trdno prepričani, da škof ni obsodil JSZ in njenih voditeljev, da so celo tvegali tožbo proti Alojziju Ambrožiču, trgovcu in posestniku v Gabrijlu pri Dobrovi, ki je trditev gosp. Križmana javno ponovil. — Sedaj pa poroča »Slovenec« o izidu te tožbe, v kateri se je tožbenemu posrečilo doprinesiti dokaz, da je škof dr. Gregorij Rožman res izjavil na konferenci duhovnikov ljubljanske škofije, da se delovanje tožeče organizacije ne sklada z načeli katoliških organizacij in kakor »Slovenec« škodoželjno pristavlja, je bil ta sklep konference duhovnikov ljubljanske škofije tudi že objavljen v »Škofijskem listu«.

Kaj bodo sedaj napravili voditelji JSZ se še ne ve. Pravzaprav bi morali izvajati konsekvence in likvidirati JSZ, za katero so vedno poudarjali, da more obstojati samo tako, ako je v skladu s krščanskimi načeli.

V »Merkurju« — zmeda. Znano je, da je banska uprava v Zagrebu imenovala komisarja bolniški blagajni zasebnih nameščencev »Merkur«. Komisar je razpisal volitve novih podružničnih uprav in skupščinskih delegatov. Toda volitve so zaenkrat razpisane samo v manjših podružnicah, dočim bi naj se vršile v Zagrebu, Splitu, Sarajevu in Mariboru šele enkrat kasneje. V Šibeniku se je vršil občni zbor podružnice dne 28. aprila. Potekel pa je tako burno, da je policija prekinila zborovanje. Ali je tega treba? Ali ni mogoče prepustiti prizadetim nameščencem, da bi sami svobodno odločali o usodi svojih ustanov, ki jih vzdržujejo?

Brezposelni profesorski kandidati. Imamo okroglo 140 brezposelnih profesorskih kandidatov. Tako so povedali na zborovanju profesorskega društva v Ljubljani.

Omejitev proizvodnje gumijaste obutve. Kakor poročajo iz Beograda, izdelujejo tozadevno naredbo, ki bo omejila proizvodnjo gumijaste obutve.

Po uredbi ministrskega sveta o bivanju in kretanju inozemcev sme tuji državljani stanovati samo v kraju, ki je označen v dovoljenju za bivanje. Če hoče inozemec spremeniti svoje bivališče, mora vložiti novo prošnjo na bansko upravo. V roku 12. ur po dohodu v mesto stanovanja, najkasneje pa v 36. urah po prestopu državne meje se mora vsak tujec osebnosti javiti pri pristojni krajevni policijski oblasti. Stanodajalci naj inozemce opozore na te dolžnosti, ko se pri njih nastanijo.

Lastniki zagrebške radio-postaje bodo prejeli od države 1 milijon 900.000 din odškodnine za oddajno postajo, ki jo je sedaj prevzela v upravo ban. Hrvatska. Država namerava povečati kapaciteto te zagrebške radio-postaje, ki je doslej v Sloveniji sploh ni bilo slišati. Prav bi bilo, da bi podžvalili tudi ostale radio-postaje v državi.

Nemška cenzura na Danskem. Na Danskem so nemške oblasti uvedle strogo pisemsko in telegrafsko cenzuro.

bi rešila farmo? Ne bi ga poročila niti, če bi mi bilo treba rešiti življenje!

Carmichael je nenadoma prekinil svoj molk.

»Bo, ste videli tudi ostale može?»

»Da; saj ravno o tem sem hotela govoriti. Videla sem jih samo mimogrede v cedrovem gozdiču; trije so bili skupaj, ali, da se bolje izrazim, najmanj troje jezdecev je bilo. Ustavili so se za skupino dreves. Ko sem se potem vračala, sem o tem razmišljala. Tudi v najhujšem razburjenju in jezi mi je uspelo ohraniti nekaj vtisov. Riggs je bil presenečen, ko sem vstala. Stavim, da ni pričakoval, da se bo srečal z žensko, ki se imenuje Bo Rayner. Prepričan je bil, da sem Nell!... V tej kožnati jahalni obleki se zdim mnogo večja: svoje lase sem imela zvite in vpete pod klobukom, dokler ga nisem zgubila, a to se je zgodilo šele, ko sem padla s konja. V teh okolišnih me je lahko zamenjal z Nell. Še na nekaj sem se spomnila, — dajal je neke znake — kakor da nekomu maha, medtem ko sem ga jaz obsipala s psovskami in mislim, da je na ta način namignil ostalim jezdecem, naj ostanejo zadaj... Mislim, da se ne motim, če menim, da je Riggs s tistimi capini nameraval Nell prestreči in odvzeti. Da, prepričana sem o tem.«

»Bo, ti si tako — tako — kakšne neumne misli ti rojijo po glavi«, je protestirala Helen in poskušala verjeti lastnim besedam; v prsih pa ji je vse trepetalo.

»Miss Helen, to niso nobene neumne misli«, je resno rekel Roy. »Dozdeva se mi, da je vaša sestra prav sodila. Las Vegas, mar ne gledaš ti na stvar tudi s te strani?»

Carmichaelov odgovor je bil, da je z dolgimi koraki zapustil sobo.

(Dolje prihajate!)

Iz naših krajev

LJUBLJANA—MOSTE

Akcija za obnovo Socialistične stranke. Minuli teden se je vršilo posvetovanje sodelavcev za ustanovitev, odnosno izvolitev krajevnega odbora Socialistične stranke v Mostah. Sestanka sta se udeležila kot zastopnika oblastnega odbora ss. Jelenec in Čebular. Na sestanku se je poročalo o političnem položaju v državi in o mednarodnem položaju z ozirom na vojno. V kratkem času se bo vršil širši sestanek, na katerem bo izvoljen tudi krajevni odbor Socialistične stranke za Moste.

Obeta se brezposelnost. Oglašajo se zle posledice vojne razmer in grozi našemu delavstvu za marsikje brezposelnost. Tako je bila tovarna »Saturnus« baje primorana odpovedati precejšnjemu številu delavcev službo, pridejo pa na vrsto najbrž tudi delavke. Mogoče bi bilo boljše, če bi se uknilo čezurno delo nekaterim boljše plačanim močim, pa bi na drugi strani bil prihranjen kosček kruha zelo slabo plačanim delavkam. — Popotnik iz mošćanske industrijske četrti.

Pevci in pevke. Delavsko kulturno društvo »Vzajemnost« stremi za tem, da bi se društveni mešani pevski zbor čim bolj pomnožil. Vsled tega poziva odbor vse v Mostah stanujoče delavce in delavke, da se prijavijo v naše delavsko kulturno društvo in tako sodelujejo ter pomagajo k čim večjemu podvigu delavskega kulturnega življenja v Mostah. Na programu je večja delavska kulturna prireditelj z najbolj izbranim programom. Dan za to prireditev še ni določen. Če ne bo kakih ovir, se bo vršila nekako v mesecu juliju. Zato naj bi vsak zaveden delavec in delavka pri tej akciji čim bolj aktivno sodelovala!

Delavstvo kemične tovarne se nahaja v mezdnem gibanju. Razen povišanja mezd, zahteva delavstvo tudi priznanje delavskih plačanih dopustov. Podjetje je že obvestilo organizacije, da se bodo pogajanja sklicala čim prej. Ker je v tem času, odkar so bile zahteve predložene, draginja zopet zelo narasla, so zahteve delavcev pač več kot skromne in če bo šlo to dvigovanje cen življenjskih potrebščin še dalje navzgor, ne bo delavstvu preostalo drugega, kot da eno mezdno gibanje zaključi in prične takoj drugo, kar pa ni prijetno ne za delavstvo, ne za podjetje, zato bi se priporočalo podjetju, da bi porastu cen življenjskih potrebščin primerno povišalo delavcem mezo. S tem bi se prihranilo na času in se razburjenja bi ne bilo.

HRASTNIK

Praznovanje 1. maja. Na dan 1. maja je tudi letos počivalo vse delo, tako pri rudniku, v kemični tovarni in v železnici. Praznovanje tega delavskega praznika ima to delavstvo zamenjeno tudi s kolektivnimi pogodbami. Zato je nerazumljivo, da so silili gotovi gospodje pazniki rudarje na delo.

Ako so to delali na lastno inicijativo ne vemo, vendar to ni prav. Zaprti so bili tudi vsi obrtni lokali in trgovine. Vsled skrajno slabega vremena so morali odpasti tudi vsi izleti v naravo, kamor se je delavstvo trumoma zatekalo na ta dan.

Rešitev. Vse to je bilo težko vprašanje, ki se tičejo delavstva, pa je odvisno od moči in vpliva delavske socialistične stranke, kateri smo ravno ta dan pridobili novih pristašev.

Zopet samomor delavca in delavke. V ponedeljek, dne 22. aprila je nenadno odšel z doma oženjeni delavec, zaposlen na separaciji, Lipovšek Anton, češ, da gre na nek pogreb. Istotako je odšla z doma tudi istotam zaposlena samska delavka Gričar Justa, s katero je imel Lipovšek, kakor se sedaj vidi, razmerje. V petek 26. aprila pa je prejela Lipovškova žena obvestilo orožniške postaje, da so našli na prosti blizu postaje Breg dvoje povoženih trupel, moškega in ženskega, v katerih je žena res spoznala svojega moža. Obupno dejanje pokončnika, ki zapuščala ženo in dvoje nepreskrbljenih otrok, je vzbudilo začudenje, zlasti ker je bil pokojnik znan kot soliden in praveden človek. Pokojniku je bilo šele 34 let in je dalj časa deloval tudi v bivši »Svobodi« in sedaj pri »Vzajemnosti«, kjer se je zlasti udeleževal v dramatikah. Tri leta je bil tudi zaupnik. Zadnji čas pa je krenil na stranpota, precej se je tudi udal pijači. Ob misli pa, da mora priti tudi njegovo razmerje na dan, pa ni našel več poti nazaj ter je odšel raje v smrt. Oba sta bila pokopana v nedeljo, dne 28. aprila na pokopališču v Sevnici. Užaloščeni družini iskreno sožalje!

Ne obupavati. V zvezi s tem naj omenimo, da vlada v Hrastniku prava manija samomora. Saj je odšlo prostovoljno na drugi svet v zadnjih 12. letih nad dvajset Hrastničanov, kar je z ozirom na tako majhen kraj dokaj veliko število. Med nesrečniki, ki so šli prostovoljno v smrt najdemo šolarja, mlade fante in dekleta, moške in starce. Ti ljudje ne zaslužijo obsojbe, menimo pa, da ako bi se vsi ti ob težkih trenutkih zaupali prijatelju ali znanцу iz šole, društva ali organizacije, ali se tamkaj naučili gledati na življenje in svet ne samo s svojega osebnega zrišča, bi bilo marsikoga lahko rešiti. Tako pa zaprti sami vase, prezgledaj umirajo.

Nenadno je umrla žena upokojenega rudarja Tanška, mati našega sodelavca Tanška Alojza, v starosti 75 let. Pogreb pokojnice je bil v četrtek 2. maja ob obilni udeležbi. Pri zadetih naše iskreno sožalje.

ČRNA PRI PREVALJAH

Naša »Vzajemnost« ponovi na splošno željo v nedeljo, dne 5. maja ob 15. uri veseligo v 3. deli. »Vzgodna deklica« in v dvorani gostilne Knez v Črni. Vstopnina običajna. Za obilen obisk se priporoča — odbor.

LJUBLJANA

Ljubljanska Severjeva trgovina s semeni je v sporu s svojim delavstvom, od katerega so večinoma ženske. Najprej znižanje mezd, potem odpust večjega števila delavk, ki seveda s početjem gospoda Severja niso bile zadovoljne. Namesto, da bi se podjetnik poravnal z delavstvom, je odpustil vse, češ, da jih ne rabi. Bivši uslužbenci so solidarni, vrše se tudi posredovanja s strani oblasti. Verjetno bo gospod Sever kmalu uvidel, da dela delavstvu veliko krivico. Bolj ko bo delavstvo solidarno, poprej se bo to zgodilo.

MARIBOR

Majska akademija delavskih kulturnih društev

se bo vršila v soboto, dne 4. maja t. l. s pričetkom ob pol 20. uri v dvorani »Sokolskega doma« (prej »Union«) na Aleksandrovi cesti.

Vstopnice v predprodaji se dobijo v upravi našega lista in v tajništvu KMO ter pri društvenih odbornikih in zaupnikih.

Opozarjamo na to, da prireditelj vse delavce in delavke in jih vabimo, da si pravočasno nabavijo vstopnice.

Povišanje mezd in plač občinskim delavcem in uslužbencem končno sklenjeno

Dne 30. aprila se je vršila seja občinskega sveta. Občinski svetnik dr. Vebler je postal član Državnega sveta in se je preselil v Beograd, zato je odložil mesto občinskega svetnika.

Na seji so obravnavali in rešili več prošnji za podporo ubogim in pritožbi proti raznim odlokom mestnega poglavarstva oz. predpisom kazni in davščin. — V smislu novega statuta Mestne hranilnice bodo na prihodnji seji volili nov upravni odbor. Ako niso med tem nastopile kakšne spremembe, potem v bodočem upravnem odboru ne bo mogel biti zastopan nihče, ki je obenem član uprave kakšnega drugega denarnega zavoda. — V svrhu zgradbe mestne tržnice se odkupi hiša na Koroški cesti 21 za din 480.000. — Metna občina odstopi banovini zemljišče med Zolgerjevo in Stritarjevo ulico v izmeri nad 10.000 kvadratnih metrov v svrhu zgradbe II. državne realne gimnazije. Baje bodo z zgradbo pričeli že letos. — Občinski svet je sklenil odpisati prirastkarino stavbni zadrugi »Stadion« in pa Sokolskemu društvu Maribor-matica. Vsled tega imenovano Sokolsko društvo ne bo plačalo na din 75.000 odmerjene prirastkarine za nakup znanega »Unionske dvorane«. — Občinskim delavcem in uslužbencem se bodo počeli s 1. aprilom povišale meze oz. plače in sicer delavcem od din 100 do din 300, srednje plačanim od din 75 do din 275, najboljše plačanim pa od din 50 do 250. — Ako ne bo drugih zadržkov bomo tudi kmalu dobili pomožno radio-oddajno postajo na Teznu. Mestni občinski svet je namreč odobril prošnjo za dobavo električnega toka za radio-oddajno postajo na Teznu.

Glede povišanja prejemkov ali draginjskih dolžad pri mestni občini oziroma mestnih podjetij zaposlenim delavcem je treba ugotoviti tole: Nastavljenim so priznane veliko večje draginjske doklade kakor pa delavcem. N. pr.: družina nastavljenega s štirimi otroci je že do sedaj prejela doklado za ženo in vsakega otroka po din 150, to je din 750, od sedaj naprej bo dobil nastavljeni še nove draginjske doklade za sebe, ženo in vsakega otroka po din 110 ali mesečno din 660, skupaj s prejšnjimi dokladi mesečno din 1410. Delavec bo prejel za sebe in ženo po din 50 in vsakega otroka din 25, skupaj din 200 mesečno. — Ne zavidamo poboljšanja nastavljenim, upravičeni pa smo izjaviti, da je draginja za vse enaka in zato naj bi se vprašanje draginjskih doklad uredilo za vse enako. — Prizadeti delavci.

Radvanjska cesta je tako razorana, da bi okrajni cestni odbor moral nujno nekaj ukreniti za popravilo te ceste. Za prvo silo bi zadostovalo, če bi vsaj največje kotanje zasuli s gramozom. Ob deževnih dneih se potniki ne morejo umakniti dovolj daleč, da jih ne bi obrizgali drveči avtomobili od nog do glave. Veliko škodo pa trpijo vsled tega tudi posestniki, ki imajo svoje travnike in njive ob cesti, ker se vsak, kdor le more, pravočasno umakne s ceste in pohodi posevke in travo.

Ne dobiš več toliko kolikor naročiš. Za življenjske potrebščine je razumljivo, ako jih človek sedaj ne more kupiti toliko, kolikor bi jih rad. To je donekle dovolj dobro, ker se s tem preprečuje kupičenje in spekulacija. Zanimivo pa je, da ni mogoče nabaviti niti večjih množin takih predmetov, za katere bi človek mislil, da jih bo dobiti tudi v času vojne. Neka večja trgovina, ki je navadno naročala skupno po 100 ducatov sirkovih krtač, kakršne rabijo naše gospodinjke kadar umivajo pod, je dobila od dobavitelja obvestilo, da ji jih more dobaviti samo 10 ducatov. Zakaj samo 10 ducatov, se ne ve, pa ne morda, da bi dobavitelj računal z nadaljnjim dvigovanjem cen, vsled česar smatra, da je pametneje, ako se podraže krtače dokler so pri njemu na zalogi, kakor pa če bi bile pri trgovcu.

Parafinskih sveč ni dobiti, razen tega pa je cena svečam narasla že nad din 46 za kilogram.

Gledališko pisarno so pričeli te dni preurejevati in bodo sedanje pritlično poslopje nadzidali. Gledališka uprava bo s tem dobila nekaj nujno potrebnih pisarniških prostorov na razpolago, kar je že skrajni čas, ker dosedanja lokala pač niso bili več primerna. Gradbena dela vrši tvrdka ing. Jelenec & Slajmer, ki bo uporabila za nadzidavo staro opeko, ki se je nahajala že nad eno leto nasproti gledališkemu poslojju v Slovenski ulici. Vprašanje prenovitve oziroma povečanja sedanjega gledališkega poslopja na bo ostalo še vedno odprto, da bi bilo že davno nujno potrebno, da bi se v tem pogledu nekaj ukrenilo. S preureditvijo kazinske dvorane bo gledališče še celo zgubilo prostor, kjer se je nahajala garderoba in ki je služil doslej za vaje itd.

Trenutno je najboljši pereče kulturno vprašanje gledališko poslopje, ker sedanje nikakor ni v čast Mariboru.

Slikarska razstava Perko-Pečarič bo, kakor smo že poročali, odprta že do nedelje, dne 5. maja. Razstavljenih je mnogo lepih slik s socialnimi motivi, na kar posebej opozarjamo vse delavce in nameščence in priporočamo, da si ogledajo razstavo, ki se nahaja v mali dvorani »Sokolskega doma«.

SLIKE ZA LEGITIMACIJE izvrši takoj FOTO JAPELJ, gosposka 18-I.

Občni zbor Tujsko-prometne zveze se je vršil dne 30. aprila v hotelu »Orel«. Iz poročila je razvidno, da je minulo leto tujski promet pri nas nazadovol in je obiskalo kraje na področju mariborske Tujsko-prometne zveze okrog 4000 turistov manj napram l. 1938. Nazadovanje tujskega prometa pri nas je povzročila vojna in napet mednarodni politični položaj, kar bo poleg draginje nov hud udarec za naše kraje.

Ljudska univerza. V ponedeljek, dne 6. maja bo predaval univ. prof. dr. Andrej Gosar iz Ljubljane o socialnih problemih modernega meznega razmerja.

Dežurno službo OUZD bo v nedeljo, dne 5. maja vršil uradov zdravnik dr. Hugo Velker, Koroška cesta 20, tel. 25-75.

Zaščitno cepljenje zoper osepnice za mestni okoliš bo od ponedeljka 6. maja do petka 10. maja in sicer v uradnih prostorih v Franciškanski ulici 8 v času od 3. do 5. ure pop. V navedenem času se vrši cepljenje brezplačno. Cepljeni morajo biti vsi zdravi otroci, ki so bili rojeni v preteklem letu. Starši se opozarjajo, da se opustitev cepjenja kaznuje po zakonu o zatiranju nalezljivih bolezni.

LEPE BIRMANSKE SLIKE, nizke cene. FOTO JAPELJ, Gosposka 18-I.

Policijska naredba za čas vpoklica rekrutov. Radi preprečenja pijančevanja in izgredov po vojaških rekrutih dne 4. maja, je imetnikom gostilniških in kavarniških obratov prepovedano vsako točenje in prodajanje alkoholnih pijač rekrutom in njihovim spremljevalcem ali jih za nje kupovati in nositi. Prestopki te naredbe se bodo kaznovali.

Moško kolo »Pegout«, evidenčna številka 2-135.9-5, je bilo ukradeno elektrotehniku Francu Simoniču izpred neke gostilne na Frankopanovi cesti.

Nogavice pletenine

(lastni izdelki), blago, obleke za birmo, perilo, rute, čepice, hlačke, garniture, predpasnike, vafelne, odeje, kombineže, brisače, prte, najcenejše pri

Andrej Oset, Maribor
Koroška cesta 26 (poleg tržnice)

CELJE

Pekovski pomočniki v mezdnem gibanju

Vsled naraščajoče draginje je podružnica »Zveze živiliških delavcev Jugoslavije« naslovila vlogo na Združenje pekov za zvišanje mezd pekovskim pomočnikom za 25 odst. Za pomočnike, ki imajo delno oskrbo pri mostru, se zahteva povišek meze za 10 odst. Do ostrejšega spora verjetno ne bo prišlo, ker bodo mojstri gotovok upoštevali upravičene zahteve svojih pomočnikov.

Brez plačila naj gre. Sedanja uprava Delavske zbornice je že v tretji odločevala stanovanje hišniku s. Plankarju (tokrat sodniško), ne da bi mu izplačala dogovorjeno vsoto za čiščenje njenih prostorov, katero bi moral prejeti že preteklo leto. Kljub temu, da ima prejeti samo po din 60 mesečno, se urava krčevito brani izplačati ta znesek in bo prizadeti moral iskati svoj zaslužek na sodišču. O poteku spora bomo še poročali.

Redna seja Kraljevnega medstrokovnega odbora (KMO) se bo vršila v ponedeljek, dne 6. maja ob 20. uri v društveni pisarni v Delavski zbornici. Pridite vsi in točno. Posebnih vabil ne bo, ker je seja redna. — Odbor.

Novo trgovino z galanterijo in drobnarijo je dne 1. maja otvorila na Krekovi cesti 10 tvrdka Pihrov in drug. Opozarjamo vse de-

lavce in nameščence iz Celja in okolice, da se je tov. Pihrov dolgo vrsto let agilno udeleževal v celjski podružnici ZPNJ in delavskem strokovnem ter kulturnem gibanju, zato toplo priporočamo vsem našim naročnikom in čitateljem, da nabavljajo svoje potrebščine pri tej tvrdki. Več je razvidno iz oglasa.

V novi zgradbi Pokojninskega zavoda na Krekovi c. 10 je 1. maja t. l. otvorila

trgovino z galanterijo in drobnarijo tvrdka

Pihrov in drug

ki se bo potrudila, da bo svojim odjemalcem postregla vedno z dobrim blagom in po nizkih cenah.

TRBOVLJE

1. maja je delo pri rudniku počivalo, pa tudi trgovski in obrtniški lokali so bili zaprti. Naši rudarji so se zbirali v lokalih svojih strokovnih organizacij, kjer so se pomenkovali o 1. maju. Zlasti pa so ta dan izrabili za nabiranje novih članov za vse naše organizacije, dočim so zaostankarji plačevali svoje obveznosti. Popoldne so se zbrali rudarji v raznih gostilnah, kjer pa so dostojno in prepevajoč delavske pesmi ostali do večera. Slabo vreme nam je pokvarilo načrte glede nameravanih izletov v prosto naravo.

Občnega zbora podružnice ZRJ ne bo, ker se vrši dne 5. maja konferenca rudarskih zaupnikov iz vse Slovenije v Celju. Kdaj bo sklican občni zbor podružnice, bomo javili.

KRANJ

1. maj je delavstvo praznovalo le deloma. Od večjih podjetij nista obratovali »Jugočeška« in »Jugoslovanske tvornice gume«. — Stavbinsko delavstvo je praznovalo skoraj stodostno. Radi slabega vremena so bili izleti v naravo onemogočeni. Na predvečer smo videli gorati kresove.

Gumi tovarna je začela z delnim obratovanjem. »Jugoslovanske tvornice gume«, ki so pred kratkim radi pomanjkanja surovin odpovedale vsemu delavstvu, so zopet začele z delnim obratovanjem in sicer z izdelavo predmetov, za katere se rabi manj surove gume. Od 390 delavcev je ponovno 128 zaposlenih. Organizacija SDSZ se je radi odpusta delavcev obrnila na merodajna mesta naj ukrenejo vse potrebno, da se delavstvu nudi čimprej možnost zaposlitve. Dobila je odgovor od podpredsednika vlade dr. Mačka. — Vsi brezposelniki naj se večkrat zglasijo v »Can-karjevem domu«, kjer so jim vsak petek zvečer in vsako nedeljo dopoldne na razpolago obratni zaupniki in predsednik organizacije, ki jim bodo dali potrebne informacije glede ponovno zaposlitve, kakor tudi glede brezposelnosti podpore.

Ordinacijske ure v ambulatoriju poslovalnice OUZD. Od 1. maja 1940 dalje bodo uradovi zdravniški ordinirali: dr. Pence Pavel od 7.30 do 10.30 ure; dr. Vrtnjak Vinko od 8.30 do 11.30 ure dopoldne; dr. Herfort Jože od 11. do 14. ure popoldne; dr. Bežek Josip od 12. do 15. ure popoldne; dr. Bežič Josip od 15. do 18. ure.

Dežurna služba zdravnikov OUZD v mesecu maju bo razdeljena sledeče: 23. maja dr. Herfort Jože, 5. in 26. maja dr. Pence Pavel, 12. maja dr. Vrtnjak, 13. maja dr. Bežič, 19. maja dr. Bežek.

SV. LOVRENC NA POHORJU

Polir, ki meče delavce na cesto. Zadnjič smo poročali o nezdavnih razmerah delavcev v Ehrlichovem kamnolomu, čez katere smo se morali že ponovno pritoževati. Mislili smo, da sta podjetnika ga. Adolf in Ernest Ehrlich iz Zagreba sama kriva, če se godijo delavcem take krivice. Toda sedaj se je polir tega kamnoloma, g. Rudolf Vobovnik, sam izjavil da je on odpustil 57 letnega kovača in pridnega delavca s. Matevža Goznika in to samo radi tega, ker mu je baje Goznik v gostilni rekel, da mu je nekaj dolžan. Gospod polir, ki je sam rodbinski oče, si torej lasti pravico, da odpusti delavca imenom podjetja, ki ni njegova last, če delavec njemu kaj reče, kar mu ni po volji. Tako brezsrčno se ti podjetniki sami ne postopajo. Mi to objavljamo s povdankom, da je g. Vobovnik to sem potrdil dne 27. aprila pri Goznikovem zastopniku in upamo, da bosta lastnika kamnoloma ga. Adolf in Ernest Ehrlich vendar uvidela, da se v današnjih časih, zlasti tu na meji, ne sme tako preganjati naših ljudi, ki imajo itak težko delo, če sicer vršijo vestno svojo službo.

Zakaj bi bil brezposeln tak zvest 57 letni delavec, samo radi tega, ker se je osebo zameril gospodu polirju? Če pa se je s. Goznik zavzemal za to, da se delavstvu priznajo zakoni, ki jih je Jugoslavija izdala za svoje državljane, še menda ni noben hujšak in se ga radi tega še posebno ne sme preganjati.

„Delavska Politika“ ne dobliva nobenih subvencij, zato poravnaj naročnino!

Halo! Halo!

Velika odprodaja manufakturnega blaga radi odselitve. Prodajamo od 10-20% cenejšje od znano nizke in stare cene. Ne zamudite prilike dokler še traja zaloga in pohitite vsi v

Češki magazin, Maribor
pri glavni policiji

Na pravi poti

Utrjevanje balkanske solidarnosti

Mi smo že več let pripovedovali, da je ne- zdravo in nenormalno, imeti neurejene razme- re med našo državo in Sovjetsko zvezo. Med našima dvema državama, ločenima po pasu drugih držav, ni nobenih nasprotosti in nobe- nih spornih življenjskih vprašanj. Razlike po- litičnih režimov in različno gledanje upravnih krogov ene in druge države na vprašanja, ki spadajo v zgodovinsko prošlost, niso zadosten razlog, da ne bi se uredili normalni ekonom- ski in politični odnosi. V interesu miru med državami mora veljati pravilo notranje suve- renosti vsake vlade, pravilo nevmešavanja v tuje notranje posle in zabranitev, da se drugi vmešava v naše. Vsak narod naj postavlja sam sebi svoj notranji politični in socialni red kakor hoče in kakor odgovarja njegovi situa- ciji in stopnji njegovega razvoja. Različnost političnih in socialnih režimov je postala pra- vilo za nekaj zadnjih stoletij človeške histo-rije. Ta različnost ni ovirala, da se je med državami vršila redna zamenjava dober po- tom trgovine, vršil svobodni promet ljudi in blaga in je na mejah vladal mir.

Sovjetska zveza je velika gospodarska in politična skupnost. Jako nespametno bi bilo, če ne bi uredili z njo odnose na bazi spo- štovanja mednarodnega prava, tako, kakor so jih uredile tudi vse druge države sveta. To je bilo gospodarsko škodljivo in politično slabo. Z nastankom situacije v Evropi pa je postalo stanje popolnoma nevzdržno.

Vojna na morjih in na kopnem je prinesla vsakemu gospodarstvu in tudi našemu težke motnje. Ne moremo si nabavljati nujno po- trebno blago iz dežel toplega sonca: bombaža, kavčuka in gotovih redkih kovin. Izgubili smo velike prekomorske trge za prodajo našega blaga. Vojujoče se države centralne Evrope pa se izčrpavajo v vojskovanju in naravno posta- jajo slabše kupci našega blaga, pa tudi manj svojega nam morejo odstopati v zameno. Ka- dar se izgubljajo eni trgi, se morajo poiskati

drugi. Zato je povsem naravno, da se je mo- ralo stremeti za razširjenjem trgovinske za- mene med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo.

Kljub neurejenim odnosom pa se je že do- slej vršila zamenjava blaga. Vršila se je pre- ko drugih držav. Kakor kitajski čaj kupuje- mo redoma v Trstu in za Kitajsko prodajamo suhe slive, tako smo tudi ruske proizvode kupovali v Solunu, Carigradu, Varni itd., in tako so zopet ruske trgovske agenture kupo- vale naše proizvode pri grških, turških in bol- garskih trgovcih. Vendar je pa mnogo bolj ko- ristno, ne biti odvisen od tujih posredovalcev in prodajati svoje blago neposredno po- trošniku ter kupovati neposredno pri proiz- vjalcu.

Ureditev pravilne trgovinske izmenjave bo tudi pripravila teren za vpustitev rednih diplomatskih odnosov. Mi danes bolj kakor kdajkoli potrebujemo absolutno solidarnost z našimi balkanskimi sosedi.

Vsi mi na Balkanu moramo danes voditi splošno balkansko politiko. Prete nam enake nevarnosti in se jih moremo ubraniti le v skupnosti. In če imajo že vse druge balkanske države urejene diplomatske odnose s So- vjetsko zvezo, je potrebno, da jih imamo tudi mi. S tem bo odpravljena ena ovira politične solidarnosti Balkana. In prav v ojačenju bal- kanske solidarnosti z normaliziranjem so- vjetsko-jugoslovanskih odnosov, je tudi pra- vi pomen tega koraka. Ni treba biti naiven in kovati zase lažnje nade. Vsaka okrepitev naše gospodarske izmenjave z ruskim trgov- bo, koristna, zlasti pri nabavljanju lanu, bom- baža, kavčuka in bencina. Ali nikdar nam to ne more zamenjati srednjeevropskega ali pre- komorskega trga. V svoji mednarodni politiki se bo sovjetska vlada vedno brigala za inte- rese svoje države, kakor to danes dela na severu Evrope. Mi na zahodnem delu Balkana (Jugoslavlani, Albanci in Grki), po suhem in

vodi vezani na dve veliki zapadnoevropski državi, na Italijo in Nemčijo, smo s celo svo- jo usodo vezani na zapadno Evropo in dogod- ke v njej. Ruska državna politika se je vedno gibala okoli vzhodnih obal Balkana, okoli Čr- nega morja (Romuni, Bolgari in Turki). Zato so balkanski narodi v prošlosti bili predmet napadanja v boju med velikimi silami vzhoda in zapada Evrope. Z ustvarjanjem svojih držav so se Balkanci vedno bolj osvobajali od te usode. Jemali so bolj in bolj svo- jo usodo v svoje roke, iščoč svojo varnost v vzajemni solidarnosti. Danes si je treba bolj kakor kdaj koli kar najskrenejše osvojiti to dodelitev zgodovine. Povsem pravilno je re- kel turški minister g. Saradžoglu, da bi bil življenjski interes Turčije oškodovan ne sa- mo v primeru napada na meje turške države, marveč tudi v primeru napada na katerokoli sosedo Turčije na Balkanu. Potrebna solidar- nost v obrambi je življenjska nujnost. Edin- stvo Balkana, to je po izkušnjah v Skandi- naviji velik zgodovinski nauk. Bodimo samo voljni in sposobni za obrambo. Ne bodimo predmet ničesar tuje politike. Ne dopuščajmo niti, da se drugi pogajajo na naš račun niti da se tepejo z našo pomočjo. Tedaj si bo vsakdo dobro premislil, ali nas sme napasti ali ne. Skoraj povsem je verjetno, da se bomo tedaj rešili vojnih zapletitajev. Ako bi bili s kate- koli strani napadeni in nam nekdo izven Bal- kana iz svojih razlogov ponugi pomoč proti napadalcem, bo tapomoč dobrodošla. Ali z nikakršnimi kombinacijami z izvenbalkanski- mi silami se ne sme slabiti naša splošna bal- kanska solidarnost.

Videli smo, kako je bilo s severno skupino malih evropskih držav Estonijo, Letonsko, Lit- vijo, Finsko, Norveško, Dansko, ki so se bili posvečale nasprotnosti interesov velikih sil in manj svoji medsebojni solidarnosti. Na ju- gu ni treba, da se ta zgodovina ponovi.

Dr. Ž. Topalović (Radničke novine).

niji 1929 še 29 odst. vsega rudarskega in topil- niškega delavstva v državi, dočim je znašal 1938 ta odstotek le še 18,6.

Ti podatki so eklatantni dokaz za propada- nje industrije v Sloveniji, nič manj pa ni do- kaz temu tudi dejstvo, da druga industrija ni normalno napredovala, kakor smo že omenili zgoraj.

Iz Slovaške

Prezident dr. Tisa je 14. 11. 1938 govoril na seji predsedstva »Hlinkove garde« o sijajnem polo- žaju Slovaške v zvezi z nemškim rajhom. Če- tudi bi se situacija razvijala kakorkoli — je iz- javil dalje prezident — slovaškega naroda ne bo nobena sila spravila z današnje linije. Tudi sedanji pravni red se bo razvijal v smeri novih pravnih principov in novih zakonov, kjerkoli in kadarkoli bo to zahtevala korist naroda. — Dr. Tisa je obenem vrnil slovaškemu parlamen- tu predlog zakona o židovskih podjetjih, tako- zvanemu arijskemu zakonu z zahtevanimi spremem- bami, ki jih je parlament odobril.

ČTK jav- lja, da so v slovaških političnih in gospodarskih krogih zelo zadovoljni z dosedanjim nemško- slovaškim sporazumevanjem radi delitve pre- moženja bivše češkoslovaške republike. Slova- škemu zunanjemu ministru Durbčanskemu je izjavil v »Slo- vaku«, da so nemški rajhovski vladni krogi pri tem zelo objektivni, ko delijo premoženje med Čehe in Slovaške ter respektirajo interese Slo- vakov.

Nahajališča mangana v Rusiji. V okolici Sverdlovska v Uralu so odkrili dvoje velikih nahajališč mangana. Prav tako so odkrili nove manganove rudnike v zapadni Sibiriji. V teh rudnikih bodo Sovjeti lahko izkopali letno na stotine milijonov ton manganske rude.

Monroeova doktrina

Predsednik Zedinjenih držav Monroe je dne 2. decembra 1823 izdal poslanico, o kateri je obljubil zaščito varnosti in mir centralnim in južnoameriškim državam. To doktrino je po- udaril Hitler v razgovoru z ameriškim delega- tom Wellesom, kakor poročajo ameriški listi, češ, da mora ista doktrina veljati za Nemčijo v Evropi. Ameriški listi se zaradi te izjave je- ze ter pravijo, da so narodi v Ameriki ohrani- li svobodo in neodvisnost, dočim v Evropi ni tako. Monroeova doktrina se torej ne more primerjati s politiko o življenjskem prostoru, t. j., da bi na prostoru, kjer prebiva majhen narod, smel napraviti velik sosed kar bi se mu poljubilo. (»Chicago Tribune«.)

Več luči

Problem elektrifikacije naše vasi

Že večkrat smo čitali o potrebi elektrifi- kacije podeželja. Kajti ni dovolj, ako je speljano preko pokrajine nekoliko elektrovodov, ki pre- našajo električno silo v kak oddaljen kraj, med tem ko ostanejo selišča, skozi katera vo- dijo dajnovodi, brez luči.

V ormoškem okraju se nahaja vas, ki je sa- mo 15 minut hoda oddaljena od elektrovoda, ki je bil tamkaj mimo napeljan menda že pred desetimi leti in še danes je ta vas brez elek- trike. Ker redno zahajam v to vas na obiske, sem že ponovno vprašal, zakaj se vaščani ne pobrigajo, da bi se oskrbeli z elektriko, ki bi jim posebno sedaj prišla prav, ko je težava s petrolejem in je razen tega še mnogo pre- drag. Odgovorilo se mi je, da ni temu vzrok, da se kmetje ne bi zanimali za moderno raz- svetljavo, ampak da so pogoji takšni, da še dolgo ne bo mogoče misliti, da bi si dali elek- triko vpeljati. Temu sem se malo čudil. Rekel sem, da se glede stroškov da ta zadeva ure- diti na razne načine. Najboljši način je tisti, ki ga sedaj prakticira banovina Hrvatska, ki vpeljuje elektriko v vasi v lastni režiji in va- ščanom ni treba nobenega kapitala. Investicijski stroški se jim zaračunajo in oni jih odpla- čujejo v majhnih obrokih skupno s porablje- nim tokom. Tako n. pr. plačuje nek posestnik v zagrebški okolici za 3 žarnice in za vpeljavo mesečno din 9, med tem ko je prej plačeval za petrolej din 20. To je velikanska razlika. Pri boljši in varnejši razsvetljavi več kot polo- vico prihranka!

Sicer pa tudi ako banovina ne bi sama izvr- ševala instalacij, ampak bi občinam priskrbelo posojilo, bi bilo vaščanom s tem tudi mnogo pomagano.

Na to je odvrnil posestnik: »Da, take po- goje bi mi tudi radi sprejeli in v resnici je bilo pred par leti že govora o tem, da bi napelja- vo odplačevali. Mi smo bili vsi za to. Toda do tega pa ni prišlo, ampak so pozneje prišli z novimi pogoji, glasom katerih bi bili morali na- peljavo takoj plačati. Tega pa večina, poseb- no revnejši, pri današnjih prilikah ne bi zmo- gla in zato je vsa akcija z elektriko propad- la.« To je velika škoda! Naša država je boga- ta na vodnih silah, kakor malo katera druga država na svetu. Koliko električnih central bi lahko pozidali na naših rekah, a poleg tega imamo tudi dovolj premoga za kalorične cen- trale. Vse to leži večinoma mrtvo — neizko- riščeno. Ako bi se te energije le deloma izko- riščilo, mi ne bi potrebovali niti enega litra pe- troleja za razsvetljavo, katerega itak mora- mo uvažati. B.

Na lahek način si je hotel pomagati. Odvet- nik Branko Dimitrijevič v Kruševcu je kradel na sodišču sodne spise v zapušinskih zadevah, v katerih je prevzel zastopstvo. Na ta način si je hotel pomagati, da bi bolj sigurno dosegel ugodno rešitev za svoje kliente.

Delavski pravni svetovalec

Odtelglaji ob orožnih vajah (Hrastnik)

Vprašanje: Službodajalec mi je za čas orož- nih vaj plačal normalno plačo, od katere je od- tegnil din 280, t. j. za 28 dni po uredbi določeno višino za hrano in stanovanje v dnevnem zne- sku po din 10. Ali je bil v to upravičen?

Odgovor: Po obrtnem zakonu mora službo- dajalec dat uslužbencu polno plačo za čas 4 tednov, v katerem času je njegov uslužbenec na orožnih vajah. Sicer je v zakonu določeno, da uslužbenec te pravice nima, ako v času orož- nih vaj prejema od države ustrezno odškod- nino. Na orožnih vajah ima seveda vojaški ob- veznik vojaško hrano in stanovanje, vendar se to po našem mnenju ne more smatrati kot »ustrezna odškodnina«, o kateri govori zakon.

Nazadovanje rudarske in topilniške industrije v Sloveniji

Številčni pregled rudarskega in topilniškega delavstva v Jugoslaviji.

O tej stvari razpravlja »Jugoslovanski Lloyd«, ki ugotavlja in priznava, da se je Slovenija po krizi 1929 gospodarsko počasi opomogla. — Število zavarovancev v splošnem je le počasi napredovalo do zadnjih dveh let na prejšnje stanje, kar pa tudi ne pomeni sorazmernega napredka, ki bi ga pričakovali po gospodarski logiki in prirastku novih delovnih sil.

Splošno socialno zavarovanje nam ne podaja tako jasne slike glede tega razvoja kakor za- varovanje rudarjev in topilniških delavcev, ki je samostojno.

Od 1929 do 1938 se je število rudarskih de- lavcev in topilničarjev jako zmanjšalo, toda ne zato, ker so v Bosni in Srbiji otvorili nove rudnike in tovarne, ampak zaradi tega, ker so po krizi jele direktije železnice odpovedovati dobavo premoga iz Slovenije in še zaradi dru- gih naredb. Deloma pa je porabo premoga, zlasti v Bosni, zahtevala gradba železnic, ki so raje naročale bosenski in srbski premog, na drugi strani pa pospeševanje železne indus- trije v teh predelih države, kakor je veliko podjetje v Zenici.

Preglejmo sedaj po bratovskih skladnicah, kamor spada to delavstvo, število članstva v letih 1929 in 1938.

Glavne bratovske skladnice so imele članov v:

	1929	1938	
Beogradu	19.244	31.171	+ 11.927
Sarajevu	11.222	18.911	+ 7.569
Splitu	1.248	1.880	+ 632
Zagrebu	6.532	5.448	— 1.084
Ljubljani	15.587	13.117	— 2.470

POBREŽJE PRI MARIBORU

Pogrebno društvo na Pobrežju opozarja svoje člane, da se vrši vplačevanje članskih prispevkov vsako prvo nedeljo v mesecu od- slej naprej v gostilni Holz, na Aleksandrovi cesti št. 2 in ne več v gostilni Kren.

KINO POBREŽJE

Dne 4. in 5. maja Harry Piel-film
Njegov najtežji slučaj.
»Fox«-novosti.

Bratovske skladnice v Beogradu, Sarajevu in Splitu izkazujejo 1938 20.248 zavarovancev več kakor 1929, kar znaša nad 60 odst. več. Dve bratovski skladnici, v Ljubljani in Zagra- bu, pa izkazujeta 3554 zavarovancev manj ka- kor 1929, kar znaša nad 16 odst. Padeč števila delavstva je velik, kar pomeni nazadovanje za- poslenosti v obeh strokah.

To nazadovanje zaposlenosti je v Sloveniji povzročilo denarne težkoče tudi pri glavni bra- tovske skladnici, ker se bremena večajo, šte- vilo zavarovancev pa pada. Število rentnikov in vpokojencev ni v sorazmerju z zaposlenimi člani, ker znaša 52 odstotkov v primeri z za- poslenimi.

K temu poročilu moramo pripomniti, da so znatne rezerve bratovske skladnice požrla av- strijska vojna posojila in bi bilo logično, da bi se ta primanjkljaj kril z javnimi dotacijami.

Oglejmo si današnje stanje bratovskih sklad- nic z ozirom na aktivne in neaktivne člane. Ta slika je taka:

Glavna bratovska skladnica ima aktivnih članov (prva številka) ter vpokojencev in dru- gih rentnikov (druga številka) v:

Ljubljani	13.117	6.353
Splitu	1.880	693
Sarajevu	18.911	3.978
Beogradu	31.171	3.320

Iz teh števil je jasno razvidno, da so morale nastati take razmere, ker se je naprej zmanj- ševalo število zaposlenih rudarjev v Sloveniji. Važna je tudi ugotovitev, da je bilo v Slove-

Udobne, elegantne, trpežne čevlje

Vam nudi staroznana trdka

Franc Strniša
Kranj

Lastni izdelek!

Bližajoči se prazniki zah-
tevajo lepe, čas pa, v
katerem živimo

tudi dobre čevlje

zato

KARO